

Escenari jurídic actual de la normalització lingüística en la televisió local

per Bruguers Jardí

Resum

Tradicionalment, els lingüistes han atorgat als mitjans de comunicació un paper molt important en el procés de normalització lingüística. Si es té en compte que el fenomen de la televisió local, ha esdevingut un veritable fenomen social, cal pensar la política lingüística en el nou escenari dels mitjans de comunicació. Amb gairebé 90 televisions locals a Catalunya amb una audiència estimada de 4 milions de persones, la televisió local es troba, d'una banda, desassistida per una regulació de l'audiovisual insuficient o inexistent, i per l'altra, atrapada en una legislació de normalització lingüística que es basa en les quotes d'emissió i no en la vehiculació de l'estàndard.

Sumari

1. La transformació dels sistemes de comunicació i la televisió local: un gir copernicà
 - 1.1 La fragmentació de les audiències
 - 1.2 El paper de la radiodifusió pública envers la privada
2. La normalització lingüística i la televisió: el que regulen les lleis
 - 2.1 El suport al procés de normalització lingüística
 - 2.2 Especificació de quotes d'emissió en llengua catalana
 - 2.3 Règim sancionador
3. Escenari jurídic de la televisió local
4. El paper dels mitjans de comunicació en el procés de normalització lingüística
 - 4.1. El procés de normalització lingüística en els mitjans de comunicació: una qüestió de quota
 - 4.2. El procés de normalització lingüística en els mitjans de comunicació: el paper de l'estàndard
5. Conclusions

1. La transformació dels sistemes de comunicació i la televisió local: un gir copernicà

Parlar avui dia de televisió local i no fer esment de la forta transformació que estan patint els sistemes de comunicació seria un error. I dic sistemes i no mitjans perquè el nostre present i futur ve marcat pel «fenomen de convergència i interrelació de les telecomunicacions, dels mitjans de comunicació i de les tecnologies de la informació».¹ Aquest fenomen s'inicia el 1987 amb l'aparició del *Llibre verd sobre el desenvolupament del mercat comú dels serveis i equips de telecomunicacions*, que obre la primera escletxa al monopoli natural del servei de les telecomunicacions a Europa i posa les bases de la liberalització del sector de les telecomunicacions a Espanya. Precisament a l'Estat espanyol, la liberalització té el primer marc jurídic també el 1987,² i es conclou amb l'aprovació, 11 anys més tard, de la Llei 11/1998, de 24 d'abril, general de telecomunicacions. Aquesta Llei permet la separació total entre els serveis de telecomunicacions, els quals, fins aleshores, s'havien ofert tots plegats associats al servei telefònic i a la seva xarxa.³

¹ Informe 1/1999, del Consell de l'Audiovisual de Catalunya (CAC), sobre els canvis en el marc jurídic de l'audiovisual, punt 1.3.

² Llei 31/1987, de 18 de desembre, d'ordenació de les telecomunicacions.

³ La problemàtica legislativa de la televisió local es tracta al llibre de VILAR, J. *et al.* *La TV local de servei públic: l'univers de les televisions locals a Catalunya davant la perspectiva dels 80*. Barcelona: Diputació de Barcelona, 1988.

Ara bé, l'Estat espanyol i les comunitats autònomes tenen competències distintes pel que fa al desenvolupament legislatiu de l'àmbit de la televisió i les tecnologies que s'hi vinculen. I és per això que mentre que l'article 149 de la Constitució espanyola determina com a competència exclusiva de l'Estat les telecomunicacions, pel que fa a Catalunya, l'article 16 de l'Estatut d'autonomia atribueix a la Generalitat, com a competència exclusiva, el desenvolupament legislatiu i l'execució del règim de radiodifusió i de televisió i, en general, de tots els mitjans de televisió en el marc de les normes bàsiques de l'Estat.⁴ Aquesta competència reguladora s'ha anat exercint des del 1996, creant una política legislativa de l'audiovisual que, obligatòriament, ha hagut de caminar de manera paral·lela als canvis soferts en l'àmbit de les telecomunicacions i de les noves tecnologies que s'hi vinculen.⁵

Pel que fa a aquesta política legislativa val a dir que, tal com s'esmenta en l'Informe 1/1999 del Consell de l'Audiovisual de Catalunya,⁶ en un primer moment, aquesta política es basava en l'ús d'un recurs limitat, com són les freqüències radioelèctriques i en l'interès públic inherent a la radiodifusió com a instrument central de transformació de l'opinió pública. Ara bé, la liberalització del sector conjuntament amb l'aparició de les noves tècniques digitals en la transmissió de la informació va suposar i està suposant passar d'un entorn caracteritzat per la limitació de l'espectre de freqüències i, per tant, d'un nombre reduït de canals disponibles, a una situació de multiplicitat de freqüències que possibilita l'aparició de centenars de canals de radiodifusió digitals subministrats per xarxes diverses (terrestres, per cable i per satèl·lit) i per agents no públics. El canvi de radiodifusió analògica a radiodifusió digital suposa, a més, «noves formes de radiodifusió diferents dels tradicionals canals generalistes, com els canals de pagament, els temàtics, i l'anomenada televisió a la carta en les seves diferents modalitats».⁷

Com a conseqüència de tot plegat hi ha, si més no, dues qüestions a tenir en compte: l'una, que les audiències televisives es fraccionen; l'altra, que la irrupció de la televisió privada fa reconsiderar el paper del servei públic de televisió.

1.1. La fragmentació de les audiències

L'obertura a la concurrència i la consegüent multiplicació d'actors ha tingut un impacte profund en l'economia dels serveis de radiodifusió. Els canvis en les lògiques de difusió de la informació han comportat canvis en les lògiques de producció, ja que ha crescut la necessitat de donar nous continguts a les programacions.

Val a dir que les lògiques de producció es veuen influenciades, en un primer moment, pel tipus de finançament del mitjà de comunicació. És a dir, depenen de si és un mitjà privat, i per tant el finançament s'obté dels recursos obtinguts de la publicitat o dels abonats; o és públic o semipúblic o semiprivat —com es prefereixi anomenar—, i per tant, si més no, disposa d'una font de finançament estable. És evident, també, que les lògiques de producció responen a una anàlisi de les possibilitats que ofereixen els mercats emergents.

Un d'aquests mercats emergents ha sorgit entorn de la televisió local. La proliferació de televisions locals <http://www.xtvl.org> respon a l'èxit del concepte de televisió de proximitat. En la televisió de proximitat, la producció està motivada per la cerca de l'imaginari i de l'activitat social i econòmica de l'entorn local, per la qual cosa, també, la televisió de proximitat és considerada una eina de cohesió social.

⁴ Preàmbul de la Llei 8/1996, de 5 de juliol, de regulació de la programació audiovisual distribuïda per cable.

⁵ Sobre els aspectes tecnològics vinculats a la televisió local, COSTA, P. O. *et al. Realitats i perspectives de la televisió local*. Barcelona: Diputació de Barcelona, 1992.

⁶ Punt 1.2 de l'Informe 1/1999 del CAC, sobre el canvi en el marc jurídic de l'audiovisual.

⁷ Ídem, punt 1.3.

1.2. El paper de la radiodifusió pública envers la privada

Malgrat que s'ha considerat que la televisió local és una eina de cohesió social, hi ha qui pensa que com a conseqüència de la transformació de les lògiques de producció esmentada en el punt anterior, trontolla el paper de la radiodifusió com a instrument central de transformació de l'opinió pública. En aquest sentit, Miquel de Moragas Spà afirma:

«Ja a finals dels 90 es disposa de suficient experiència com per poder fer un diagnòstic sobre els resultats culturals i polítics de la generalització de les televisions privades a Europa. D'aquesta experiència en sorgeixen dos arguments centrals en la defensa del manteniment dels sistemes públics de televisió:

»En primer lloc, el lliure mercat no garanteix, suficientment, les funcions polítiques, socials i culturals que podem atribuir a la televisió a la societat moderna.

»En segon lloc, no existeix una estricta correspondència entre mercat audiovisual i les *comunitats* (lingüístiques, culturals, nacionals, entre d'altres).»⁸

Certament, vistes les conseqüències extrems per Miquel de Moragas Spà, potser caldria replantejar un vell debat: el del paper dels mitjans de comunicació en el procés de normalització lingüística de la llengua catalana. Independentment de quina sigui la reflexió sobre el procés de normalització lingüística pel que fa a les noves televisions o canals grans, sembla que, amb el nou escenari de la televisió local, potser han canviat algunes de les claus conceptuals per desenrotllar-lo.

2. La normalització lingüística i la televisió: el que regulen les lleis

La regulació jurídica de l'ús de la llengua catalana en els mitjans de comunicació s'ha fet tant des de les lleis catalanes i recomanacions de distint abast sobre política lingüística (Llei 7/1983, de 13 d'abril, de normalització lingüística de Catalunya; Llei 1/1998, de 7 de gener, de política lingüística <http://www.gencat.es/lleicat/cindex.htm>; *Declaració universal dels drets lingüístics*, 1996 <http://www.egt.ie/udhr/udlr-ca.html>; entre d'altres) com des de les lleis i recomanacions específiques de regulació del sector audiovisual (Llei 8/1996, de 5 de juliol, de regulació de la programació audiovisual distribuïda per cable <http://www3.gencat.cat:81/dgrtv/ftp/cllei8.pdf>; Decret 320/1996, d'1 d'octubre, de regulació del règim jurídic de les televisions locals per ones terrestres <http://www3.gencat.cat:81/dgrtv/ftp/cd320.pdf>, Llei 2/2000, de 4 de maig, del CAC <http://www3.gencat.cat:81/dgrtv/ftp/clleica.pdf>; *Informe Bangemann: recomanacions del consell sobre la Societat de la informació*, 1995 http://www.gencat.es/csi/pdf/cat/soc_info/basic/bangeman.pdf ; entre d'altres).

Els trets que caracteritzen les lleis catalanes pel que fa la normalització lingüística a la televisió són tres: les lleis donen suport al procés de normalització lingüística, estableixen quotes de llengua en les emissions i, finalment, indiquen règims de sanció en cas d'incompliment de les quotes establertes.

2.1. El suport al procés de normalització lingüística

En general, i en relació amb la normalització lingüística, val a dir que tant les lleis com les recomanacions ja esmentades, exposen una filosofia d'emparrament a l'ús, a la difusió, a la

⁸ Miquel de Moragas Spà. "Els serveis públics de comunicació a la Societat de la Informació. De la desregulació a la necessitat de justificar la legitimitat de la televisió pública" (juliol de 2000).

promoció i a la normalització de la llengua catalana i, també, de suport al pluralisme lingüístic. Pel que fa a aquesta filosofia general, els principis més clars s'expressen en les lleis següents:

Decret 320/1996, d'1 d'octubre, de regulació de les televisions locals per ones terrestres: en el títol 1, article 3, apartat h), s'expressa com a principi general de les televisions locals «la col·laboració en el procés de normalització de la llengua catalana, i de la llengua aranesa en el seu àmbit territorial, d'acord amb els objectius i condicions que estableix la Llei 7/1983, de 13 d'abril, de normalització lingüística de Catalunya».

Llei 8/1996, de 5 de juliol, de regulació de la programació audiovisual distribuïda per cable. En aquesta Llei es crea el Consell de l'Audiovisual de Catalunya (CAC) i en el capítol IV, article 12.4, s'esmenta com a funció específica del CAC «donar suport al procés de normalització lingüística».

2.2. Especificació de quotes d'emissió en llengua catalana

Establir quotes d'emissió suposa un pas més enllà de la filosofia general de suport a la llengua catalana i de contribució al procés de normalització lingüística. Les indicacions específiques pel que fa a quotes de llengua que cal assolir es fonamenten en el fet que «tota televisió gestionada per la Generalitat o per les corporacions locals té el català com a llengua pròpia.»⁹ En virtut d'aquest principi, s'estableix les quotes següents:

El 50% de la producció pròpia (sigui de la mena que sigui) i dels altres teleserveis que ofereixi tota televisió a Catalunya ha de ser en llengua catalana, sigui quin sigui el règim de gestió de l'entitat (televisió pública, privada o semipública), Llei 1/1998, de 7 de gener, de política lingüística .

Pel que fa a les pel·lícules, sèries televisives o documentals doblats o subtitulats a una llengua diferent de l'original s'han d'oferir, com a mínim, doblats o subtitulats en llengua catalana. Val a dir que aquest punt s'expressa inequívocament en les lleis 8/1996 i 1/1998, i al Decret 320/1996.

2.3. Règim sancionador

El tercer tret que caracteritza les lleis catalanes pel que fa a la normalització lingüística a la televisió és que aquestes lleis estableixen un règim sancionador. En concret, la Llei 8/1996, de 5 de juliol, de regulació de la programació audiovisual distribuïda per cable, estableix infraccions per incompliment de les quotes de llengua regulades. Aquest mateix règim sancionador s'adopta també en el règim jurídic de les televisions locals per ones terrestres. En la Llei 8/1996 també es crea la institució encarregada de preservar el compliment de les normes relatives a l'ús de la llengua catalana:¹⁰ el Consell Audiovisual de Catalunya (CAC) <http://www.audiovisualcat.net> .

Amb tot, l'experiència de funcionament del CAC i els canvis soferts en el sector han fet necessària una nova redefinició de la seva naturalesa, funcions i finalitats, per la qual cosa s'ha creat la Llei 2/2000, de 4 de maig, del Consell Audiovisual de Catalunya. En l'article 10, apartat e) d'aquesta Llei es reformula el paper del CAC pel que fa a les qüestions de la llengua catalana i s'esmenta com a funció d'aquesta institució «vetllar per la pluralitat lingüística i cultural en el conjunt del sistema audiovisual de Catalunya i, en particular, pel compliment de la legislació relativa a la preservació i a la normalització de la llengua i la cultura catalanes i de l'aranès».

⁹ Article 2.2 de la Llei 1/1998, de 7 de gener, de política lingüística.

¹⁰ Article 2.2 de la Llei 1/1998, de 7 de gener, de política lingüística.

Com a conclusió d'aquest apartat es pot afirmar que les lleis catalanes estableixen un marc que garanteix la *presència* de la llengua catalana en els mitjans de comunicació. El que no garanteixen les lleis és la *qualitat* de la llengua catalana. Tot i la declaració d'intencions que pot suposar que el CAC doni suport al procés de normalització lingüística i hi vetlli, la veritat és que des de la seva creació no consta cap dictamen, ni decisió, ni estudi del CAC que faci referència a una actitud proactiva a la normalització de la llengua catalana que sigui diferent del mer fet d'emetre en català.

3. Escenari jurídic de la televisió local

Tal com s'ha indicat a l'inici del punt primer, l'Estat té la competència exclusiva pel que fa a les telecomunicacions, mentre que compet a la Generalitat de Catalunya el desenvolupament legislatiu i l'execució del règim de tots els mitjans de televisió en el marc de les normes bàsiques de l'Estat. És així que la Generalitat mitjançant el Decret 320/1996, d'1 d'octubre, va iniciar el procés d'atorgament de les concessions per a la gestió del servei de televisió local per ones terrestres de caràcter municipal i privat. Aquest procés consta de dues fases: la sol·licitud i l'adjudicació. La primera fase, de sol·licitud, va finalitzar l'abril de 1997. La segona fase, d'adjudicació, està encara pendent de resolució. El motiu de la demora és que l'Administració de l'Estat encara no ha fet la reserva provisional de freqüències per a Catalunya i, certament, no hi ha possibilitat d'adjudicació fins que no es resolgui aquest pas. Per tant, totes les televisions locals que estan emetent en aquests moments es troben en una situació d'*il·legalitat* —o potser caldria dir d'*alegalitat*. Davant d'aquest fet, en data 6 d'abril de 1998, la Generalitat de Catalunya va interposar un recurs contenciós administratiu contra el Govern de l'Estat, ja que la no-planificació de canals impedeix l'exercici d'una competència pròpia de la Generalitat de Catalunya com és l'atorgament de les concessions per a la gestió del servei públic de televisió local per ones terrestres. Aquest recurs està encara pendent de resolució.

A tot això, cal afegir que a començaments del 2002 s'ha produït un nou debat entorn de la televisió local: la substitució de la tecnologia analògica per la digital. Les claus per entendre les conseqüències d'aquest procés de substitució les veu d'aquesta manera Joan Recasens i Calvo, professor de Dret Administratiu de la Universitat de Barcelona en un article a la revista *Insert TV* : <http://www.xarxabcn.net/tlc/html/butlleti.htm>

«Fonamentalment, el procés es presenta com de simple substitució tecnològica, de manera que no afecta el règim jurídic de les diferents modalitats televisives ni dels drets o potestats que els operadors puguin tenir. Però la lectura del Pla i del Reglament demostra que això no és així.

»Aquest és també el model que considera el Reglament tècnic de prestació de servei. La gestió de la televisió digital terrestre serà mitjançant gestió directa de l'ens públic de RTVE o de les comunitats autònomes i, mitjançant gestió indirecta, per operadors privats, d'acord amb la Llei de televisió privada, amb independència que l'àmbit de cobertura sigui estatal, autonòmic o local.

»Res no es diu de la Llei de televisions locals, ni del dret dels municipis a gestionar la seva televisió, ni de la sort dels operadors privats locals que, havent presentat la sol·licitud que preveu el Decret 320/1996 de la Generalitat sobre televisions locals, encara estan esperant la concessió.

»La digitalització intenta ser un nou pas cap a la marginació legal de les televisions locals i del paper dels ajuntaments que culminaria amb aquesta

proposta on es bandeja el municipi com a àmbit de prestació de la televisió local».¹¹

La proposta a la qual fa referència Joan Recasens és la que ha elaborat la Direcció General de Mitjans de Comunicació de la Generalitat de Catalunya, que dibuixa d'una manera més concreta del que es coneixia fins ara com vol aquest departament de l'Administració que sigui la distribució de canals de televisió a Catalunya un cop definitivament implantada la televisió digital terrestre.

«La Direcció General proposa quatre nivells o xarxes de cobertura, seguint un criteri de territorialitat: l'estatal, l'autonòmica, la local regional i la local comarcal. Així la unitat territorial més petita que té en compte és la comarca i, per tant, elimina la possibilitat que hi hagi televisions de cobertura municipal, apel·lant a possibles problemes de saturació de l'espectre i a la lògica comercial i del mercat que no permetria que aquestes televisions poguessin subsistir».¹²

Una aposta per la qualitat sembla que, a banda de suposar una determinada concepció sobre la normalització lingüística, sembla que necessita poder-se forjar en un escenari d'estabilitat pel que fa a l'entorn jurídic. I aquesta estabilitat, sembla que no està present en l'entorn de la televisió local.

Val a dir que a Catalunya hi ha gairebé 90 televisions locals de les quals 38 formen part de la Xarxa de Televisions Locals de Catalunya, associació que representa bona part dels projectes de televisió local més consolidats de Catalunya i que aplega les televisions locals de ciutats com Barcelona, Tarragona, Lleida, Girona, Sabadell, Tarrassa, Vilafranca del Penedès, Granollers, Badalona, Mataró, Reus, Vilanova i la Geltrú, Gavà, entre d'altres. D'aquestes 38 televisions, n'hi ha 17 de titularitat privada, 9 de titularitat pública i 7 de titularitat mixta. Només les televisions associades a la Xarxa tenen una audiència potencial estimada d'uns 4 milions de telespectadors. En aquest sentit, cal tenir en compte que gairebé el 100 % de les televisions membre de la Xarxa de Televisions Locals de Catalunya compleixen i amb escreix les quotes d'emissió establertes per la llei, però a diferència de les grans televisions d'àmbit autonòmic en català, la gran majoria de televisions locals no disposen de cap mecanisme per garantir la qualitat de l'emissió en llengua catalana.¹³ Així doncs, quin paper tenen les televisions locals en el procés de normalització lingüística i per què és tan important aquest paper?

4. El paper dels mitjans de comunicació en el procés de normalització lingüística

4.1. El procés de normalització lingüística en els mitjans de comunicació: una qüestió de quota

El desembre de 1999 va tenir lloc a la Universitat de Lleida (UdL) el Congrés de Llengua i Mitjans de Comunicació. Aquest congrés es va inscriure en el marc del Màster en Estudis de Lingüística Aplicada Catalana (1995-2000) del Departament de Filologia Catalana de la UdL. L'objectiu prioritari del congrés va ser, segons esmenten Imma Creus, Joan Julià i Sílvia Romero:

«crear un espai de debat col·lectiu entorn d'un tema que, cada cop més, esdevé un referent cabdal per al procés de normalització de la llengua catalana: el paper dels mitjans de comunicació en la difusió d'un model de llengua estàndard».¹⁴

¹¹ Insert TV, revista d'informació trimestral de Televisions Locals de Catalunya, [Barcelona] (2002), núm. 1, pàg. 3.

¹² Ídem, pàg. 2.

¹³ JARDÍ, B. *Proposta de llibre d'estil per a Gavà Televisió*. Barcelona, 2002 (inèdit).

¹⁴ CREUS, I.; JULIÀ, J.; ROMERO, S. (eds.). *Llengua i mitjans de comunicació*. Lleida: Pagès Editors, 2000, pàg. 5.

L'acte inaugural del congrés va anar a càrrec de Lluís Jou, director general de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya, que va presentar la ponència titulada "L'oxigen de la llengua". En aquesta ponència exposa:

«Ara per ara, els filòlegs estan preocupats pel nivell de qualitat de la llengua catalana que empren molts ciutadans tant en les seves comunicacions formals com en les informals. La pèrdua d'expressions genuïnes, una certa perversió a la fonètica i a la prosòdia, o la simplificació sintàctica i semàntica, a molts els semblen greus. I ho són. Però cal tenir en compte que totes les llengües d'Europa estan sotmeses a fenòmens similars. (...)

»D'altra banda, els sociolingüistes, tot i que reconeixen grans avenços pel que fa al coneixement del català per part de tota la població i en la seva presència en molts sectors, com són el llibre, la ràdio, la televisió, l'administració, la publicitat, la premsa i tants d'altres, estan preocupats per la marginació a la qual està sotmesa encara la llengua catalana en molts àmbits de la vida pública i la dificultat de produir un canvi lingüístic a favor del català. La preocupació és justificada, però cal recordar que el català avança clarament i que cap altra llengua que hagi patit l'agressió i la marginació que va patir la nostra ha mostrat tanta vitalitat i tanta força per retrobar espais d'ús com la nostra i que en aquest sentit, com en tants d'altres, el model català és únic.

»En els dos aspectes esmentats, la qualitat de la llengua i la seva extensió social, els mitjans de comunicació hi tenen un paper fonamental. Fonamental en la transmissió i aprenentatge del català i, a més, essencial en la difusió i foment del seu ús públic i privat».¹⁵

Lluís Jou és conscient de les veus d'alerta de filòlegs —amb relació a la qualitat de la llengua catalana— i sociolingüistes —amb relació a l'extensió social de l'ús de la llengua catalana. I afegeix que periodistes i professionals de la llengua tenen la responsabilitat d'evitar que la llengua catalana esdevingui un dialecte.

Val a dir que la Direcció General de Política Lingüística no és l'únic organisme responsable de la política lingüística en l'àmbit dels mitjans de comunicació. En el *Pla general de normalització lingüística de la Generalitat de Catalunya*, de 6 de març de 1995, hi ha dues direccions generals més i una secretaria general vinculades al procés de normalització lingüística en els mitjans de comunicació: la Direcció General de Promoció Cultural, la Direcció General de Radiodifusió i Televisió (ara Direcció General de Mitjans de Comunicació) i la Secretaria General de l'Esport.

El *Pla general de normalització lingüística* estableix els objectius, directrius, mesures i previsions de resultats pel que fa al procés de normalització lingüística per al període 1994-2004. En el capítol IV, apartat 3, s'estableixen els objectius i mesures amb relació als mitjans de comunicació i indústries culturals. Els objectius específics per a ràdio i televisió són els 325 i 326. Cap d'aquests objectius i mesures tenen a veure amb la qualitat de la llengua catalana.

"L'oxigen de la llengua" posa de manifest, si més no, que hi ha posicions diferents pel que fa al concepte de normalització lingüística i, per tant, pel que fa al paper que els mitjans de comunicació en general i els locals, en particular, han de tenir en el procés de normalització de la llengua catalana. Sobre el fet de com cal interpretar la normalització lingüística —si com a quota o com a extensió social plena i de qualitat— també s'ha manifestat la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans.

¹⁵ Ídem, pàg. 10-11.

4.2. El procés de normalització lingüística en els mitjans de comunicació: el paper de l'estàndard

La Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans <http://www.iec.es/inici.htm> va aprovar, el 21 de setembre de 1990, la declaració titulada *La llengua i els mitjans de comunicació de massa*. La declaració comença amb la defensa d'una modalitat comuna i legitimada de la llengua, l'estàndard, que permet la unitat de la llengua catalana.

«Totes les llengües de cultura són identificades per una modalitat comuna, que, a través d'una certa abstracció, permet als seus parlants expressar-s'hi amb espontaneïtat i amb comoditat, per tal que aquesta és la modalitat apresada a les escoles, divulgada a través dels mitjans de comunicació de massa, emprada en els afers públics i conreada per literats i científics. Aquesta és la modalitat legitimada de la llengua i tothom pot emparar-se'n i identificar-s'hi, per més que ja no s'hi recullin trets locals no pertanyents a l'estructura essencial del sistema. Això vol dir, doncs, que fins a un cert punt, en els nivells formals de l'expressió i de la comunicació tothom renuncia a determinades formes particulars de llenguatge, en benefici de la unitat de la comunitat parlant. La modalitat esmentada és de tots, i ensems no coincideix completament amb el parlar de cadascun dels qui se'n valen com a llengua pròpia. Aquesta modalitat és sancionada per la normativa gramatical i lexicogràfica, la qual es basa en la història literària, la dialectologia i el desplegament de la cultura».¹⁶

En el punt tercer de la declaració s'exposa que en el moment d'iniciar una política de normalització lingüística —política que, afirma, òbviament ha de confiar un paper important als responsables dels mitjans de comunicació de massa i als educadors— van rebrotar, per raons extracientífiques, tendències particularistes i afanys de simplificació amb relació a la llengua, la qual cosa porta com a conseqüència l'acceleració del procés de substitució de la llengua.

Amb l'esperit general de la declaració, la Secció Filològica dona a entendre un concepte de normalització lingüística estretament vinculat a la difusió i extensió de l'estàndard, és a dir, d'un model de llengua de qualitat. A més d'atorgar als mitjans de comunicació de massa un paper molt rellevant en la seva difusió. D'altra banda, la declaració de la Secció Filològica no exigeix de responsabilitat a cap de les institucions, organismes i col·lectius vinculats al procés de normalització lingüística. I és d'aquesta manera que al final del punt número 7 s'exposa: «Tots els qui han assumit alguna responsabilitat en les tasques de desenvolupament i de normalització de la llengua s'han de sentir, doncs, interpel·lats per aquesta realitat i han d'obrar en conseqüència».¹⁷

5. Conclusions

Les posicions derivades del cabal legislatiu i filosòfic del Govern català i de la declaració de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans serveixen per il·lustrar dues maneres diferents d'interpretar una mateixa qüestió: el procés de normalització lingüística de la llengua catalana en els mitjans de comunicació. La interpretació governamental i jurídica de la normalització lingüística com una qüestió de quota neix i mor en els tants per cent. En canvi, la declaració de 1990 de la Secció Filològica porta cua. I és que si s'entén la

¹⁶ Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans. *La llengua i els mitjans de comunicació de massa*. Barcelona: IEC, 1991, pàg. 3.

¹⁷ Ídem, pàg. 6.

normalització lingüística com la implantació plena de l'estàndard cal repensar les estratègies de normalització lingüística en el nou escenari de la televisió local.

6. Bibliografia

Llibres i monografies

VILAR, J. *et al.* *La TV local de servei públic: l'univers de les televisions locals a Catalunya davant la perspectiva dels 80*. Barcelona: Diputació de Barcelona, 1988.

Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans. *La llengua i els mitjans de comunicació de massa*. Barcelona: IEC, 1991.

COSTA, P. O.; PÉREZ, J. M.; MARTÍNEZ, J. *Realitats i perspectives de la televisió local*. Barcelona: Diputació de Barcelona, 1992.

CREUS, I.; JULIÀ, J.; ROMERO, S. (eds.). *Llengua i mitjans de comunicació*. Lleida: Pagès Editors, 2000.

Publicacions periòdiques

Insert TV. Revista d'informació trimestral de Televisions Locals de Catalunya. [Barcelona] (2002), núm. 1.